

KUTUBXONA-AXBOROT FAOLIYATIDA USLUBIY ISHLAR

*Almasova Jansaya Jayiq qizi**Kallibekova Dilfuza Tayir qizi**O`zbekiston Davlat San`at va Madaniyat institute**Nukus filiali 3-bosqish talabalari*

Annotatsiya: Ushbu maqola kutubxona-axborot faoliyatida uslubiy ishlar, ilmiy- uslubiy xizmatning vazifalari va asosiy yo`nalishlari haqida ma`lumot keltirilgan.

Kalit so`zlar: uslub, ilmiy-uslubiy xizmati, kutubxona-axborot faoliyati.

Hozirgi kunda kutubxona-axborot faoliyatini takomillashtirish ko`p jihatdan ularni ishlarini ilmiy-uslubiy ta`minlanishiga bog`liq. Ilmiy- uslubiy ta`minlash-shurolar davrida kutubxonalarni boshqarish ishlari uchun payda bolgan. Uslubiy ta`minlash masalasini o`rganish, kutubxonalar faoliyati shu sohada qo`llaniladigan atamalar va tushunchalarning mohiyatini bir xil tushinishni taqqoza etadi. Bu atamalar tizimida bosh atama “uslub” bo`lib, uning yordamida shu faoliyatga oid turli tushunchalar payda bo`ladi. Masalan: “uslubiy ish”, “uslubiy ta`minlash”, “uslubiy yordam”, “uslubiy qollanma”, “uslubiy xizmat” va boshqalar.

Uslub- bu tadqiqot yo`li, qandaydir maqsadga erishish yo`li, aniq bir masalani echish bo`lib xisoblanadi. Qandaydir biron bir ishlarning umumiyliigi bilan bog`liq uslublarni tartibga solinishi uslubiyot tushunchasining mazmunini tashkil etadi.

Uslubiyotni ishlab chiqish va takomillashtirish ishlarini har bir kutubxona u yoki bu darajada amalga oshiradi. Bu ishlar kutubxona faoliyatini takomillashtirish, yangiliklarni joriy etish, kutubxona xodimlarini malakasini oshirishga yunaltilgan bo`ladi. Shuning uchun ham har bir kutubxonachi, avvalo oily kutubxonachilik ma`lumotiga ega bo`lgan mutaxassislar bevosita faqat kutubxona ishining uslublarinigina egallab qolmasdan, balki mustaqil ravishda uni ishlab chiqishi va takomillashtirishi, mustaqil uslubiy qaror qabul qila olishi uchun zarur bo`lgan ko`nikma va malakaga ega bo`lishi kerak. Bunday bilimlar avvalo kutubxona jamoasiga rahbarlik qiluvchi va o`z kutubxona tizimini uslubiy ta`minlash majburiyati yuklangan barcha bo`g`indagi rahbarlar uchun zarurdir.

Uslubiy ta`minlash ishlarini bevosita uslubiy markazlar dep ataluvchi kutubxonalar amalga oshiradilar. Uslubiy markazlar- bu kutubxona va axborot tarmoqlariga ilmiy-uslubiy ishlarni va uslubiy rahbarlikni amalga oshiradigan markaziy kutubxonalardir. Hozirda Respublikamizda O`zbekiston Respublikasi Prezidentining “ Respublika ahalisini axborot- kutubxona bilan ta`minlashni

tashkil qilish to`g`risida” gi 20.06.2006 yilgi № PQ-381 qaroriga muvofiq quyidagi kutubxonalar ilmiy-uslubiy markazlar vazifasini bajaradilar:

1. O`zbekiston Milliy kutubxonasi- respublika metodik markazi;
2. Iboralararo kengashning ishchi organi oqrali;
3. Mirzo Ulugbek nomidagi Milliy universitetning ilmiy kutubxonasi – Oliy ta`lim muassasalari Axborot- resurs markazlarining metodik markazi orqali;
4. Qoraqalpog`iston Respublikasi, viloyat va Toshkent shahar axborot-kutubxona markazlari- mintaqaviy metodik markazlar orqali amalga oshiriladi.

Uslubiy markazlarning asosiy vazifalari:

❖ Axborot- kutubxona faoliyati aniq belgilaydigan huquqiy, tashkiliy va me`yoriy hujjatlarni ishlab chiqishda qatnashadi, amaliyotiga joriy qilishga ko`maklashadi.

❖ Axborot-kutubxona faoliyati sohasida ilmiy tadqiqotlarni o`tkazishni tashkil qiladi va amalga oshiradi.

❖ Axborot-kutubxona faoliyatida innovatsion jarayonlarni boshqaradi, ularni rivojlantirish uchun axborot-metodik bazani yaratadi.

❖ Qoraqalpog`iston Respublikasi, viloyatlar va Toshkent shahar axborot-kutubxona markazlari (ARM) va tuman (shahar) axborot-kutubxona markazlari ish faoliyatini o`rganadi, tahlil qiladi, choraklik, yarim yillik va yillik hisobotlarini umumlashtiradi, tashkiliy-metodik muvofiqlashtiradi, shuningdek, hududiy axborot-kutubxona muassasalari ishini o`rganadi.

❖ AKMlarning yillik ish rejalarini hamda istiqboldagi rivojlanish rejalarini, loyihalarini, respublikada kutubxonalar faoliyati va kutubxonachilikni rivojlantirish chora-tadbirlarini ishlab chiqadi.

❖ Kutubxonashunoslik sohasi bo`yicha Namunaviy nizomlar va lavozim yo`riqnomalarini ishlab chiqadi.

❖ Kasbiy tanlovlarni tashkil etish va o`tkazishda qatnashadi.

❖ Foydalanuvchilarni AKM ga jalb qilish maqsadida marketing faoliyatini rivojlantirish ishlariga yordam beradi.

❖ Axborot-kutubxona muassasalari mutaxassislarining malakasini oshirish bo`yicha dasturlarni chiqadi va ishini tashkil qiladi.

Ilmiy- metodik xizmatning asosiy yo`nalishlari:

•Respublika axborot- kutubxona muassasalari va kutubxonalarini rivojlantirish yo`nalishlari hamda dasturlarini ishlab chiqishda ishtirok etadi.

•Axborot-kutubxona muassasalari ishini o`rganish, metodik va yordam ko`rsatish maqsadida xizmat safarlarini amalga oshiradi.

•Xodimlarning malakasini oshirish va ularni qayta tayyorlash dasturlarini, yangi shakl va usullarini ishlab chiqadi va amaliyotga tatbiq etadi.

•Kutubxonachilik ishi bo`yicha seminarlar, konferensiyalar, taqdimotlarni rejalashtiradi, tashkil etadi va o`tkazadi.

•Milliy kutubxona va respublika axborot-kutubxona muassasalarining tobora o`sb borayotgan ish amaliyoti tajribasini o`rganish, aniqlash va joriy qilish maqsadida axborot- kutubxona faoliyati sohasida metodik ishlarni olib boradi.

Uslubiy markazlar faoliyatining samadorligi ko`p jixatdan ularni ilmiy-tadqiqot ishlarini natijalariga tayangan xolda, ulardan foydalanib uslubiy tavsiyalar ishlab chiqarishga, ularni kutubxonachilik amaliyotiga joriy etishga bog`liq bo`lmoqda. Bu esa uslubiy faoliyatda ilmiy-tadqiqot vazifalarni kengayishiga, kutubxonachilik amaliyotini o`rganish va tarqatish ishlariga ilmiy yondoshishni talab qilmoqda.

Xulosa qilib aytganda, kutubxonalar faoliyatini uslubiy ta`minlashni asosiy yo`nalishlari va vazifalari aloqida bir xolat emas, balki kutubxona amaliyotida bir-biri bilan bog`lanib ketgan jarayondir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Maxmudov M.X. :Kutubxona-axborot faoliyatini boshqarish: Darslik. Tashkent: 2009.

2. Axborot-kutubxona texnologiyasi: kasb-hunar kollejlari uchun o`quv qo`llanma/ tuzuvchilar: Yu. O. Mannonov, K. G. Mavlyanov; O`zbekiston Respublikasi Oliy va o`rta maxsus ta`lim vazirligi, O`rta maxsus, kasb-hunar ta`limi markazi, Toshkent madaniyat kolleji. – Toshkent: Noshir, 2013.

3. I.J.Yuldashev, O`.Nosirov Kutubxona - axborot xizmati: nazariyasi va uslubiyoti T.: -2019

4. <https://www.natlib.uz>